

BULLETIN

Společnosti Otokara Březiny

68

Jaroměřice nad Rokytnou
SRPEN 2016

Bolest člověka

Otokar Březina

Sugescí mdloby ranila nás nepřátelská síla,
ve zracích slunce zajiskřil se tvrdý pohled zlý;
z třesoucích rukou vypadl nám nástroj tvého díla,
na balvan v lomech svých jsme, teskni, usedli.

Pot setřeli jsme se svých čel, se smrtí hovořili
pod nebem žhoucím bez hnutí, v rud ironickém jiskření,
a jako děti hlavu svou v klín mateřský jsme položili
myšlenku zemdlenou ve věčný smutek stvoření.

A tehdy vlastní mocí magickou, tajemstvím rodu svého,
privilegiem skryté slávy své jsme trpěli,
knížata zajatá na rýžovištích vládce vítězného,
střežená neviditelnými dohlížiteli,

když na svá města vzpomenou, rozkvetlá nad jezery,
na hvězdy nebe rodného v mystických soumracích
a v tichu vazby své na zvonů hlahol tisícerý
a jásot věrných zástupů při korunovacích...

(ze sbírky Ruce)

— —

Město Jaroměřice nad Rokytnou udělilo čestné občanství básníku Jiřímu Kuběnovi

28. května 2016 při slavnostním pořadu v sále Lidového domu předal starosta Ing. Jaroslav Soukup básníku Jiřímu Kuběnovi při příležitosti jeho jubilejních narozenin jmenování čestným občanem Města Jaroměřice nad Rokytnou. Básníka při vstupu do sálu uvítal zpěv Chrámového sboru za dirigování Mgr. Ladislava Šabackého, po uvedení Mgr. Jiřím Höferem předal starosta básníkovi jmenovací dekret a symbolický klíč od města. Dále profesor Karel Vala za hudebního doprovodu syna Ondřeje Valy přednesl výběr z poezie českých a moravských básníků. Jiří Kuběna byl velmi dojat a potěšen.

Udělení čestného občanství města

Čestné občanství je významné ocenění zastupitelů města občanům, jež se mimořádným způsobem zapsali do historie města a jež se mimořádným způsobem zasloužili o jeho rozvoj a zviditelnění v mnohých jeho směrech v oblasti kulturního a společenského rozvoje jak dovnitř samotného města, tak i navenek, tj., jeho zviditelnění a šíření dobrého jména města pro jeho blízké, či vzdálené okolí. Ve své novodobé historii od r. 1990 bylo uděleno zastupitelstvem města čestné občanství celkem 11 významným osobnostem, kteří se významným způsobem zapsali do dění a života ve městě a měli významný přínos ve svých činnostech pro samotné město.

11. zasedání zastupitelstva města dne 25.5. 2016 se zabývalo udělením čestného občanství básníku Jiřímu Kuběnovi, básníku, který je velice blízký našemu městu.

Básník Jiří Kuběna se narodil 31. května 1936 v Prostějově, vystudoval dějiny umění na Filozofické fakultě brněnské Masarykovy univerzity. Byl činný jako historik umění na Památkovém ústavě v Brně, od roku 1994 jako kastelán na hradě Bítově, kde v devadesátých letech organizoval celostátní setkání básníků a kde také nyní v důchodu trvale žije. V roce 1998 byl prezidentem Václavem Havlem vyznamenán medailí Za zásluhy v oblasti kultury a umění I. stupně jako ocenění jeho tvorby a za vynikající umělecké výsledky.

Ve vztahu k našemu městu se básník Jiří Kuběna výrazně zapojil a stále zapojuje do mnohých společenských aktivit ve vztahu k odkazu díla básníka Otokara Březiny. S téměř pravidelností se zúčastňuje pietních setkání vztahujících se k výročí narození a úmrtí básníka Otokara Březiny, kde má při své účasti velice poutavý a k zamyšlení vhodný proslov, který se přímo váže k dílu básníka Otokara Březiny. Tyto vazby a jeho myšlenky jsou uváděny v mnoha publikacích, článcích a eseích, které se k této jeho činnosti přímo vztahují. Významně se zapojuje do společenských aktivit v našem městě, které právě ve smyslu odkazu díla básníka Otokara Březiny pravidelně pořádá Společnost Otokara Březiny v úzké spolupráci s Městem Jaroměřice nad Rokytnou.

Osobně se Jiří Kuběna z pozice odborníka a zaměstnance Krajské památkové péče v Brně zasadil o zachování Muzea Otokara Březiny v našem městě. Bez jeho úsilí by se v domě, kde básník žil a zemřel, vestavěly byty. Jako památkář po roce 1989 také pomáhal s inventurou a instalací sbírek.

Za účasti mnohých významných osobností jak z blízkého okolí, tak i z celé republiky a mnohdy i ze zahraničí tak výrazně přispíval a přispívá k šíření odkazu díla Otokara Březiny a také tím současně k šíření dobrého jména města Jaroměřice nad Rokytnou.

Byl také klíčovou postavou pro děkana Václava Küchlera při záchraně chrámu sv. Markéty, kde klenba kostela byla ve velmi špatném stavu a hrozilo její zřícení. Jeho pomoc a podpora krajské památkové péče a jeho osobní intervence tehdy výrazně přispěly k záchraně tohoto barokního skvostu v našem městě.

Vzhledem k těmto jeho společenským aktivitám k dílu a k odkazu básníka Otokara Březiny, k jeho dalším významným aktivitám pro naše město a k mnohým společenským aktivitám, které vedly a vedou k šíření dobrého jména našeho města a jeho propagaci sahajícím výrazně do širokého okolí nejen v rámci České republiky, jsem zastupitelstvu města předložil návrh na udělení čestného občanství. Zastupitelstvo města čestné občanství básníku Jiřímu Kuběnovi udělilo. Měl jsem tu čest básníku toto významné ocenění osobně na společenském setkání 28. května 2016 v lidovém domě ku příležitosti jeho kulatých narozenin předat. Musím říci a rád to říkám, že sám básník byl tímto oceněním velice dojat a velice si ho váží. Jsem také

rád, že jsme také jako město dokázali jeho zásluhy takto ocenit. Plně si toto ocenění básník Jiří Kuběna zaslouží.

Vážený pane Jiří Kuběno, vážený mistře, děkuji Vám za Váš přínos pro nás, naše město, děkuji za vše, co jste dobrého pro naše město učinil a věřím, že ještě učiníte. Přeji Vám však ze všeho co nejvíce pevného zdraví. Buďte zdrav a plný další síly pro Vaši další tvořivou činnost.

Jaroslav Soukup
starosta města Jaroměřice nad Rokytnou

Vážení přátelé Březinovci,

Přátelé velké paměti a díla Otokara Březiny a i Vy příznivci poesie a opravdové kultury pod vládou Ducha, to jest Dobra, Pravdy a Krásy, tedy snad i Díla mého, sešli jste se k připomenutí mého - už vysokého - jubilea. Dříve než se ujme Jeho autor, Prof. Vala, následujícího pořadu - z naší poesie básníků mi blízkých a z prací mých - než se chopí svého slova a přednesu, dovoluji mi několik slov.

Protože není jisto, zda mi zdravotní stav dovolí zůstat s vámi až do konce, dovoluji, abych Vás nejprve krátce informoval o sobě a vyslovil uznání a hold přítomným Březinovcům.

Tedy já! Přestál jsem - v těchto dnech tomu budou právě dvě léta - ataku zákeřné nemoci, a zdolal ji díky Bohu a s rozhodující pomocí mého nejvyššího obětavého ochránce a opatrovníka - také spoluBítovana - Karla Žáka - pokud víme - beze zbytku. Ale ozařování a zejména chemoterapie a k tomu věk vykonaly své - značně se zhoršilo skoro vše: především nutnost být stále v dosahu mého bydliště, ale hlásí se i únava a vypovídá aktuální paměť, poslední dobou se hlásí srdce. Osmdesát je sice věk patriarchální - ale i - u mne určitě - opravdový zlom. Přesto jsem rád, a děkuji Bohu, že mohu s Vámi být dnes a tady - byť zcela výjimečně - přítomen i na naší malé slavnosti.

Rád bych vám poděkoval za vše, co jste učinili, co činíte všichni, a rád bych poděkoval v první řadě našemu předsedovi Mgr. Jiřímu Höferovi za všechnu vzornou i nejvyšší obětavou péči a iniciativu o Březinův odkaz v jeho slavné Společnosti. Je třeba říci, že právě v jeho éře, jistě i souběžnou zásluhou prvořadého březinovského badatele - Petra Holmana - dosáhla Společnost svých až dosud vrcholných výsledků, kterých na poli badatelském, interpretačním, tvořivě a umělecky inspirujícím, ale ruku v ruce s tím vším organizačním, presentačním, realizačním, a současně i soustavně informujícím (vzpomeňme jen vysoké úroveň jejího Bulletinu!) - tedy výsledků, kterých v jejím spolkovém životě až dosud nikdy nemohlo být dosaženo. To všechno je spojeno s osobní obětí našeho vzácného představitele a naší hlavy i srdce, Jiřího Höfera.

Převzal jsi zde, náš Jiříku, žezlo nezapomenutelného otce Ferdinanda Höfera, kterému vděčíme za záchranu Společnosti a její přetrvání v dobách nejhorsších. Čest jeho památce! A na samém počátku,

v předválečných letech třicátých, budiž čest a sláva rovným dílem i všem představitelům – otcům zakladatelům – Společnosti.

Tobě, drahý Jiříku, si dovolím za sebe i celou Společnost popřát k rovněž kulatému, jen k akčnějšímu než je mé, jubileu, k Tvým sedmdesátinám. Živijó a mnogaja ljeta! Ať Ti Pán Bůh zdraví dá! A Bůh a Panna Maria požehnej Tebe i celou naši Společnost - ať ji vedeš - do lepších, stále lepších dob, z dnešního často chaosu hodnot. Nám všem je věru potřeba březinovské moudrosti a síly Ducha a jeho stále většího – většího, ještě většího světla.

K následujícímu programu, pane Valo, Vám přeji na čelo polibek Múz. Velmi jste mne poctil sestavením Vašeho pořadu k uctění mého jubilea. Nepochybuji, že se stejně zdaří jako váš ne tak dávný můj večer jemnický. Dojal jste mne opravdovostí, zasvěceností, muzičností Vašeho výběru, Vaší režie, Vašeho přednesu. A jsem šťasten, že Vás provází na svůj mistrně ovládaný nástroj – tympán?, že se uvolil účinkovat zde i proslavený virtuóz rytmu a vnitřních souzvuků, Váš syn a pokračovatel. Oba Vás vítám a ujměte se, prosím, slova a zvuku. Kdybych snad musel mezitím odejít, prosím, nepřičítejte to ničemu, jen mé kondici, která mi určí, zda mohu zůstat nebo se musím vzdalovat či odejít - během produkce.

Mnoho zdaru: a sterý dík!

Mnoho zdaru Vám účinkujícím a také mnoho porozumění našemu publiku. A Pán Bůh Vám všem zaplat'.

Dne 26. května 2016 byly v budově Městské knihovny na pražském Mariánském náměstí (tzv. primátorská rezidence) předány dvě ceny.

1. Cena Toma Stopparda za rok 2015 byla udělena **Petru Holmanovi** zejména za svazek *Březiniana II*, jenž je životní summou jeho literárněhistorické péče o dílo Otokara Březiny

Cena Toma Stopparda je udělována od roku 1983 autorům českého původu za významné, převážně esejistické dílo, inspirující zejména svým myšlenkovým přínosem.

Porota rozhodovala ve složení: Miroslav Balašík, Petr Hrtánek, Petr Hruška, František Janouch, Stanislav Komárek (předseda poroty), Martin Machovec a Petr Šámal.

2. Cena Františka Kriegla za rok 2016 byla udělena autonomnímu **sociálnímu centru Klinika** za odvalu dokazovat v dnešní době, že pomoc bližnímu je správnou cestou pro každého, kdo chce zůstat skutečným člověkem.

Cena je udělována za občanskou statečnost, projevenou bez ohledu na osobní prospěch a možná rizika. Cena je udělována od roku 1987.

Porota rozhodovala ve složení: Jan Dus, Martin Groman, Jana Horváthová, František Janouch, Miloš Rejchrt (předseda poroty), Břetislav Rychlík, Jiřina Šiklová a Jaroslav Veis.

U příležitosti udělení Ceny Toma Stopparda přednesl **Martin Machovec** laudatio, které s jeho svolením zde zveřejňujeme:

Otokar Březina v básni *Šílenci* praví:

*K modlitbě díků my klekli, kde nesčíslní tě proklínali,
a plakali jsme tam, kde nesčíslní ti dobrořečí;
hlas náš se jiskřil jak slunce, když bázní oněmly miliony,
a když vítězům k návratu v triumfu hřímala srdce a zvony,
rty naše, prorocké, stiskly se v mlčení bolestnou křečí.*

/.../

*A ač jsme nesčíslnými životy žili, žárem všech květů kvetli,
sluncem své lásky jak oblak pozdvihli v azur ilusí vesmír celý,
k zvířatům ve jhu se skláněli jako k bratrům zakletí svého,*

*všech počtí cítili slast a v lůnech bolestná hnutí nezrozeného
a ve svém srdci oheň všech srdcí – stáli jsme osamělí.*

Tyto verše napovídají mnoho nejen o údělu a práci krále a knížete českých básníků Otokara Březiny, ale též o údělu a práci dnes nejvýznamnějšího Březinova vykladače a opatrovníka jeho díla – Petra Holmana.

Těžko si lze představit rozdílnější osobnosti, než je tento letošní laureát Ceny Toma Stopparda a laureát loňský – publicista, politický aktivista, jeden z mužů Pražského jara 68 a posléze exulant Antonín Jaroslav Liehm. Jestliže tento je ztělesněním přístupu k literatuře jako k nástroji politických a kulturních bojů, jehož psané dílo bylo vždy zrcadlem té nejžhavější současnosti, pak onen, tedy Petr Holman, v tom co psal a píše, se vždy snažil spojovat časově i prostorově „vzdálené a blízké“ a především usiloval o to, aby přítomnosti předal jeden z nejcennějších kulturních odkazů naší minulosti. Na jedné straně tedy psaní ve smyslu konkrétní společenské, často jistě nebezpečné aktivity, boje za svobodu a demokracii, na straně druhé pokorná služba slovu, jehož cílem je postihnout vyšší, nadčasový rozměr našeho bytí.

Ale než v pár větách připomenu to nejvýznamnější z Holmanova díla, to, co dnes oceňujeme, dovolte pár osobních vzpomínek.

S Petrem Holmanem jsem se seznámil v roce 1974 jako sedmnáctiletý učeň jednoho z pražských učilišť. Bylo to jen jedno z mnoha jeho tehdejších krátkodobých zaměstnání, ale pro mne bylo toto setkání jedním z nejvýznamnějších životních zlomů. By jsem tehdy, v době sílící tzv. normalizace, opětne totalizace státního zřízení, zhnusen vším povoleným, normalizační cenzurou okleštěným, ostatně i proto jsem skončil jako učeň, neboť studium na gymnáziu mi nebylo povoleno, a jediný zdroj živé kultury jsem nacházel ve formujícím se disentu, v undergroundu, v literatuře, která kolovala v samizdatu. Vše ostatní pro mne bylo mrtvé, odcizené, bez radosti, bez naděje.

Petr Holman tehdy mně a pár dalším spolužákům nabídl nepovinný kurs angličtiny. Překonal jsem svou nedůvěru a do kursu jsem se přihlásil. A tak to začalo. Za půl roku už jsem docházel k Petru Holmanovi domů, učil se nejen anglicky, ale odnášel si stohy knížek autorů, o nichž jsem do té doby stěží tušil, že existují. Díky Petru Holmanovi se přede mnou otevíral obrovský duchovní svět nejen

Březinův, ale i Demlův, Zahradníčkův, Váchalův, Bílkův, Šaldův, Anny Pammrové, svět filosofie Ladislava Klímy, esejistika Bedřicha Fučíka, mnoho ze světové literatury, posléze i leccos z literatury orientální, zejména indické, jíž také je Petr Holman znalcem a vykladačem. Petr mne stále něčím novým překvapoval, nejen svými znalostmi z literatury, ale i z hudby a výtvarného umění. Ale to všechno by ještě nestačilo! Byl to především jeho přístup k tomu či onomu kulturnímu odkazu. Zde nešlo JEN o literaturu, JEN o umění, zde šlo zejména o hluboký prožitek těchto odkazů, v Holmanově pojetí se literatura stávala vsutku životem, litera se stala tělem. Že ten či onen autor nebyl v sedmdesátých a osmdesátých letech vydáván, nevadilo. Petr Holman si vlastně sám, nepochybně však inspirován básníky a umělci, které miloval, dokázal za normalizačního marastu vytvořit svůj vlastní ostrůvek svobody, spoluvytvářel tehdy jednu z „paralelních polis“ lidí obdobně smýšlejících a cítících, tak např. v plodné spolupráci s Bedřichem Fučíkem, s Vladimírem Binarem, Mojmírem Trávníčkem, Milanem Jankovičem či Miroslavem Červenkou, ale také s řadou hudebníků či výtvarných umělců. A žádný kompromis s požadavky normalizátorů nepřipadal přitom do úvahy. Když nebylo možno vydat třeba studii o stavu březinovské korespondence u nás, vydal ji Holman ve Vídeňském slavistickém almanachu, když nebyla nejmenší naděje na to, že by tehdejší česká akademická obec podpořila Holmanův obrovský projekt, jakým byl *Frekvenční slovník básnického díla Otokara Březiny*, neváhal Holman a pustil se do díla sám, na vlastní pěst. A strávil v této práci celých dvanáct let svého života – snad zbytečno dodávat, že tak činil jen ve volných chvílích, mimo dobu, kdy musel být v zaměstnání, ovšemže bez jakéhokoli grantu, bez jakékoli finanční podpory, která vlastně byla v té době nepředstavitelná. A výsledek této své práce pak svým vlastním nákladem, tedy de facto v samizdatu, vydal v roce 1986 v šesti vázaných svazcích. Jenže právě takováto práce, takovéto nasazení a odevzdání mohly být mladému člověku mravním příkladem, ne práce lidí na tehdejších českých vědeckých pracovištích, jakkoli i ona jistě byla místy prospěšná a ne nutně musela vždy být výsledkem kompromisu s normalizační cenzurou. Holmanova literárněvědná práce v sedmdesátých a osmdesátých letech spolupomáhala rozšiřovat ony ostrovy svobody neméně než aktivity signatářů Charty 77, vydavatelů samizdatové

literatury či undergroundových hudebníků, byť snad nebyla tak nápadná a tak populární.

Ale to se už dostáváme k roku 1989 a k Holmanově práci po tomto roce.

Tak jako pro mnoho dalších osobností též mezi literárními vědci a historiky, i pro Petra Holmana přinesl závěr roku 1989 konečně možnost pracovat ve svém oboru, konkrétně tedy v oblasti českého jazyka a literatury, posléze též v oboru indologie. Příznačné však bylo, že Holman tehdy jako pedagog začal působit nejen na Filosofické fakultě Karlovy univerzity, ale záhy též v zahraničí: nejprve na Stanfordově univerzitě v USA a posléze na University of Delhi v Indii. Během let strávených v cizině však Holman jistě pokračoval v práci na projektech, které si již dříve předsevzal či rozpracoval. Přípravuje tehdy např. nové, vskutku již kompletní vydání Březinových esejů, které vydalo nakladatelství Votobia v r. 1996, přispívá studii do řady sborníků a literárních časopisů, vydává vlastním nákladem různé příležitostné tisky a další léta pak tráví na přípravě obrovské dvousvazkové edice kompletní Březinovy korespondence, která je vlastně – obohacena o Holmanovy komentáře – nejen březinovskou monografií svého druhu, ale i jedinečným portrétem duchovního života v českých zemích od osmdesátých let 19. století skoro až do konce třetí dekády století dvacátého. Kulturní význam této edice lze stěží vyjádřit a Cenu Magnesie litery, jež byla nakladatelství Host za tuto publikaci ve smyslu nakladatelského počinu udělena v roce 2005, lze vnímat jako výraz toho, že Holmanova práce byla přece jen po mnoha letech kulturním a společenským establishmentem této země alespoň zaregistrována.

Nyní ke třem svazkům, které především jsou nyní zohledňovány udělením Ceny Toma Stopparda Petru Holmanovi. Nutno předeslat, že v díle Petra Holmana oceňujeme rovným dílem jak jeho vlastní literární studie a eseje, tak jeho práci editora, textologa, komentátora a historika literatury.

Svazek *Březiniana*, který vyšel v Torstu již v roce 2003, je vlastně jen skromným výběrem z Holmanových březinologických studií, které již dříve vyšly v různých sbornících, spíše jen příslibem toho, co mělo následovat. Je to jednak soubor devíti anglicky psaných studií a esejů *Nature in Otokar Březina's Work*, jenž vyšel v nakladatelství

Karolinum v roce 2014, a konečně pak svazek *Březiniana II*, který vydalo nakladatelství Triáda v roce 2012, dílo, k němuž by jen stěží bylo možno najít obdobu v české literatuře alespoň od poloviny dvacátého století. Snad Zábranův *Celý život*, snad Divišova *Teorie spolehlivosti*, rozdíl je ovšem v tom, že v tomto svém díle Holman se skromností sobě vlastní stále ustupuje do pozadí, upřednostňuje hlasy jiných před svým. *Březiniana II* jsou téměř tisícipětisetstránkovou kronikou Holmanova života v práci, v péči o to, co patří k nejcennějším odkazům české literatury a kultury. Je to jakási výseč neukončitelného editorova dialogu s korespondenty, s kolegy, s učiteli, přáteli i odpůrci, s historiky literatury i se zdánlivě zcela marginálními hlasy, které však v této obrovské symfonii mají svůj part. Je to svědectví duchovního úsilí po dobu čtyř dekad, počínaje rokem 1966 a konče rokem 2006. A podobně jako je Holmanem vydaný soubor Březinovy korespondence svého druhu kronikou duchovních bojů SVÉ doby, je i tento obrovský druhý svazek *Březinian* svědectvím zápasů pozdějších, neuvěřitelným, a přece uskutečněným dokladem, že výsostné umělecké, literární dílo si žije vlastním životem dlouho poté, co jeho tvůrce odešel, že ovlivňuje životy generací pozdějších. A to i dílo zdánlivě přístupné toliko vzdělavcům, čtenářům vsuktu náročným. Jde o ZPŘÍTOMNĚNÍ minulého. Jaký to anachronismus v dnešních časech, kdy se lidé vesměs zabývají jen a jen událostmi právě probíhajícími, kdy jsou pohlcováni dnešními banalitami. A přece anachronismus realizovaný, přece žijoucí. Svazek *Březiniana II* je v pravém slova smyslu knihou knih.

Zazněl-li na počátku těchto slov úryvek z jedné Březinovy básně, nechť je ukončí citace z Březinova eseje *Skryté dějiny*, jímž je práce Petra Holmana snad nejlépe charakterizována:

Slabý náš zrak nemůže dohlédnout, kam až je určeno růsti bratrství člověka k člověku. Nevíme, která část našeho vidění sahá již mimo hranice této země. Tušíme jen, že skryté dějiny naše jsou částí vyššího systému dějin, jež rozvíjejí se v kosmu. A jako naše země chvěje se v ohnivém zajetí svého slunce a i slunce je chyceno ve žhavé síti miliónů hvězd, chvění našeho ducha a jeho růst v pozemské práci odpovídá růstu vyšších duchovních světů, s nimiž náš svět je spojen.

Při přebírání Ceny Toma Stopparda...

Petr Holman

Vážené přítomné, vážení přítomní, přítelky, přátelé!

Těžko odpovědět na otázku zajisté dobře míněnou, kdy se nějaký básník stane dejme tomu předmětem jistého vědeckého, monografického, edičního, a dokonce celoživotního zájmu. Četba Březinových básní přišla relativně brzy, už někdy ve škole v našem sklářském Železném Brodě před mými patnácti lety. Ostatně první zmínky v textech dnes oceněné knihy Březiniana II jsou datovány rokem 1966...

Dnes si ale především považuju skutečnosti (možno ji ovlivnit?!), že už tehdy mě některé ty básně oslovily a hluboce zasáhly. Ano, jistě, jen některé, stejně jako později zase jiné, a zase jiné dnes, to se časem měnilo, časem nezměnilo. Eseje a korespondence přišly později a vše se dalo do pohybu. Letitá nezodpovědná neutěšenost v březinovském bádání, laxnost a nezájem oněch jistých režimních oficiálních ctitelů a literátů mě přiměla k rozhodnutí, že je třeba nečekat, je třeba něco udělat, převzít jisté poselství a pokračovat, za každých okolností, v jakýchkoli podmínkách. Bylo nutno jít dál, nepodléhat, neustrnout, ať do jakékoli současnosti přenést.

Na tomto místě fascinace Divišovou Teorií spolehlivosti a před devíti lety, tady v Praze, i slovy Seana Lennona...

Zpráva! Podat zprávu! Donést zprávu! Pronést zprávu vřavou! Ani jednou se neohlédnout, běžet po nesmírně ostrém hřebeni, nést zprávu, donést ji, proboha, ještě platnou, ještě nezkreslenou, běžet proto stále rychleji, donést ji zatepla, donést ji a padnout, toť vše. (Ivan Diviš)

Nezaobírám se událostmi vesmírného významu, ale myslím si, že když se zaměříte na nějaký detail v mikrokosmu a popíšete ho dobře, bude mít všeobecnou platnost. (Sean Lennon)

Nutno říct, že ani já nejsem tvor nekritický, který by ulpíval na stále stejném, neměnném a jakémsi zkameněném stanovisku. V literatuře, hudbě i v životě. Někteří vážnější zájemci o literaturu možná zaznamenali, že po desetiletích různých zaměstnání, prací a činností (to do roku 1989) jsem byl oficiálními i neoficiálními kritiky nebo „ctiteli Mistra“ proti své vůli vložen a zakonzervován do škatule s fádním názvem „březinolog“. Faktem ale zůstává, že můj zájem o tohoto mimořádného tvůrce prozatím neskončil...

Dostávám různé otázky, často stále stejné nebo podobné – na některé dokážu odpovědět, na jiné odpovědět neumím. Takže jen ve stručnosti zopakujme: Jedna z posledních, i dříve častá, byla, čím dnes Otokar Březina nejvíce promlouvá k lidem? A jsme u toho! K lidem? Jak ke kterým! Dobře víme a s bolestnou hořkostí si uvědomujeme, jak a s jakým despektem současná zprašivělá doba pohlíží na kulturu a jak ji podporuje, tedy nepodporuje. Už dávno tu neplatí ani ono Demlovo „Otokar Březina dal duši tělu naší republiky“... Co všechno se dnes za kulturu a umění pokládá, čemu se dostává nesmyslné finanční, mediální a jiné pozornosti, čemu se většinou vždy a za všech okolností dává protekcionistická přednost! --- Neblíží se tu Deml k podstatě? Masaryk, Březina... Doba, která si kdysi dokázala vážít umění, kdy si prezident republiky ještě vážil básníků, ba neváhal je podporovat ani finančně. A dnes? Kupříkladu hudba, literatura? Co to je? Když už kterýkoliv nemrát (m. i f.!) se svým vlastním zduřelým egem sám sebe považuje za (dokonce významného!) spisovatele, básníka, kritika, malíře či skladatele! Na kvalitě, pravdivosti a poctivosti práce přece nezáleží, kšeft je kšeft!

Vždycky jsem se bránil vidět kdekoli politikum, a zvláště v poezii. K tomu třeba jen tohle: „Ani ti, kdož milují pravdu, ani ti, kdož milují krásu, nemohou se starati o politiku, jež nestará se ani o krásu, ani o pravdu.“ Březinovo dílo se v průběhu let dokonce snažili zpolitizovat jak někteří jednotlivci, tak i církve, především jistí potentáti církve katolické. Také některé strany, z nichž třeba komunisti se například s obvyklým nevěděním, neporozuměním a nepochopením, zato však s obvyklou drzou arogancí vždycky rádi chytali oněch ze souvislosti vytržených veršů z básně Kolozpěv srdcí ze sbírky Ruce:

*Pro blížící se příchod jasného člověka tajuplného,
jenž jediný v miliónech bratří, co budou a byli,
nad prostorem vítěz,
promění zemi od pólu k pólu...*

A ovšem zapomněli už na pokračování:

*... dle svaté tvé vůle
a myšlenkou, která od poslušných sluncí
se učila lehkosti, tanci a písni,
usedne ve tvé tajemné radě
mezi knížata kosmu —
sladko je žíti.*

Domnívám se však, že dílo básníka Březinova typu lze zpolitizovat jen velmi těžko...

Řečnická otázka? Ukazují snad některé ty všemožné dostupné prameny, že dílo Otokara Březiny představuje v nějakém smyslu politikum? Nebo se přidržíme toho, že jeho verše a eseje se staly výrazem principu věčného, neměnného, který bez zachvění trvá, ať už jsou dějinné kulisy rozestavěny kýmkoliv jakkoliv? Druhá část téhle rovněž nedávno položené otázky danou situací vystihuje docela přesně. Proč ale nepřipomenout a neříct, že věčnost a neměnnost v sobě může nést a nese v jistém smyslu i určitá negativa – třeba právě tu kamennou strnulost, sošnou nepohyblivost, a tedy nemožnost jakéhokoliv vertikálního či horizontálního pohybu?

Nicméně třeba právě tahle dnes zmiňovaná kniha také současně – a mimo jiné – ukazuje, kam, do jakých duchovních prostorů a končin, do jakých souvislostí se básníkově dílo a jeho „druhý“, třetí či kdovíkolikátý život může dostat a dostává. Možná i tam, kde bychom to nikdy nečekali, kde by to čekal jen málokdo... Ale není právě tohle pro nás současníky pobídka k četbě a meditaci Březiny, cosi jako „důkaz jeho stále živé přítomnosti“, nezpochybnitelné nadčasovosti, síly a pozitivní energie, která trvá, která se neztrácí?

Březinovy dynamické mnohovýznamové a mnohotvárné veršové architektury, eseje a korespondence jsou univerzální. O jejich

komplikovanosti nemluvmě, často – a stále ještě teď – tu přetrvává jakási ignorance. V Čechách bývají považovány za nezáživné, nestravitelné, temné, mystické, nesrozumitelné, nepřeložitelné; záleží tu však výhradně na výši a hloubce osobnosti toho kterého čtenáře. Ano, v Čechách! S tím ostře a paradoxně kontrastuje zájem zahraničí o esperantské překlady básnického díla, nejnovější souborná vydání Březiny v latině a ruštině nebo připravované argentinské vydání kompletu veršů ve španělštině.

A tak se vlastně ani neodvažuji říct, kde a co si ten který čtenář v Březinových textech vyhledá a najde. Začne číst, nedočne a odloží, čte znovu, jednou, dvakrát či mnohokrát, do paměti uloží, napořád už oblíbí, za své přijme... Právě snad ona univerzálnost, náhle nabyté vědomí, že také u tohoto symbolisty si každý může najít něco pro sebe, představují zcela mimořádnou hodnotu, kterou si milénka či milénec poezie zprvu ani nejsou schopni uvědomit. Ze zkušenosti vím, že když už si po nějakém tom úsilí a třeba i překonání jisté duševní lenosti „to svoje“ najdou, jsou pak už navždy obohaceni a obdarováni, jejich zájem a láska trvají. Třeba i celý život...

Poslední otázka, dnes a právě v téhle nejpřítomnější chvíli zvlášť aktuální: Co pro mě znamená Cena Toma Stopparda? Snad jistý druh radosti, poděkování a trvalá pokorná vděčnost všem (f. i m.), kteří mi celá dlouhá desetiletí byli nápomocni, kteří pomáhali a pomohli slovem, činem a někdy i hmotně, radou, povzbuzením a pochvalou, připomínkou, kritikou (paradoxně i odsudkem nebo pomluvou).

Zvláštní poděkování – kromě všech, jejichž rozhodnutím mi tato cena byla udělena – si zaslouží nejen moje rodina, podpora a tolerance všech jejích členů, ale také nakladatelství Triáda a jeho spolupracovníci, tedy Robert Krumphanzl, Magdalena Martinovská a Václav Sokol, bez nichž by kniha nemohla vzniknout. A také všichni ti, kteří stáli při mně a věrně hned vedle a kteří uvěřili ve smysl a jistotu dokončení toho, co kdysi bylo započato.

A především: rozhodně a nemálo mě také těší, že Cena Toma Stopparda možná přispěje i k tomu, že se snad o Březinově díle

dovědí i ti další, kteří literaturu a potažmo ani kulturu nepovažují,
nebo už jaksi přestali považovat za důležitou...

Vám všem děkuji za trpělivou pozornost, za pozornou trpělivost!

Krajiny Otokara Březiny očima Antonína Veselého

Mezi autory, kteří v meziválečném období psali o Otokaru Březinovi a jeho básnické tvorbě, patřil také Antonín Veselý (1888–1945). Narodil se v Moravských Křižánkách na Žďársku a byl to divadelní a literární historik a kritik, publicista, básník, překladatel a editor. O Březinovi napsal knižní studii *Otokar Březina, osobnost a dílo* (1928) a mimoto vydal svazek nazvaný *Z dopisů Otokara Březiny Anně Pammrové* (1931). Součástí jeho mnohostranného díla jsou rovněž soubory impresionistických črt, jež zachycují jeho toulky krajinami básníků, malířů a dalších kulturních osobností. Jde především o *České krajiny* (1940) a *Básnické krajiny* (1942), přičemž texty z těchto dvou knížek jsou zahrnuty v publikaci *Než zajde poutník* (1943). *Básnické krajiny* uzavírá črta s názvem *Krajem Otokara Březiny*, z níž jsem vybral tři ukázky.

Základem první z nich je autorovo rozhlédnutí po Březinově životní cestě: „Samo rozhlédnutí budí dojem, že v životě básníků není nahodilosti. Nejsou tedy nahodilé ani zastávky Březinovy v kraji, jehož tichou, zádumčivou krásou objevil svým dílem. Podobně na Máchových výpravách za krásou české krajiny byly učiněny objevy, jejichž význam pro vývoj smyslu pro přírodu oceňujeme teprve dnes. Moderní mystik je však dalek básnického turisty obrozeného. Hromadí svou kořist nikoli jako on na cestách, nýbrž setrváváním na jednom místě. Přijímá život, jak se mu podává, a jen intenzitou prožívání stupňuje jeho dary. Své první dojmy a všestranné rozlety v školní družnosti z mládí i své pozdější duchovní znovuzrození v samotě prožívá za účasti spřízněných básnických duchů a především za účasti ducha kraje, který se stává jeho básnickou dílnou. Tento duch kraje vede básníka k jeho určení.“

Veselý dále charakterizuje spojitost knížky Jakuba Demla *Moji přátelé* s rostlinami, jež se objevují v Březinových básních: „Demlova básnická botanika je totiž pomůckou k poznání krajové květeny v zahradních architekturách díla Březinova. Jestliže Demlovi *Moji přátelé* mají na konci svízel syřišťový, je to pozornost k Březinovi, který měl kvetoucí svízel nejraději a také jej pod novým jménem „sírové květy“ zvěčnil ve svém díle. (...) Ale dříve než mohl básník viditelný svět takto promítat do říše symbolů a po příkladu Goethově

proměňovat vše pomíjivé v podobenství, musil najít přiměřenou básnickou dílnu.“

Takovou dílnou se Březinovi stala Nová Říše, kde nejenom doháněl „univerzitní vzdělání, kterého mu nebylo dopřáno“, ale svůj život obohatil podle Veselého ještě jinak: „V tomto městečku, ležícím na svahu, do něhož ze všech stran nahlízejí lesnaté stráně, mohl také původní popěrač viditelného světa objevit přírodu, spatřit její zosobnění v plné jarní kráse v ženě, která po zemřelé matce stanula jeho srdci nejbliže. Tak mohl prožít opožděně citové jaro, kterýžto prožitek však byl mu jen opěrným bodem k extatickému vítání jara, přinášejícího bouře, zadržujícího pohledem krásy ruku sebevražednou, volajícího tisíce jar, otvírajícího pupence ohnivé vůně v myšlence bratří, řítícího se jako vodopád mystické řeky, probouzejícího netrpělivou duši, třesení křídel zesílených a odvahu zraku zjasnělého a ohlašujícího jara slavnější, písně hřmící věčností. Tak se Nová Říše stala skutečným místem, kde se duch Březinův stal volnějším a schopnějším letu než kdekoli předtím a také kdekoli potom, kde jako by léčivé paprsky vyzařovaly z hlubin země.“

Jiří Poláček

Ladislav Jurkovič

Tři básně pro Společnost Otokara Březiny v Jaroměřicích nad Rokytnou

Skryté dějiny

(O.B.)

V Tajemných dálkách
Hle Svítání na západě
To Větry od pólů
Stavitelům chrámů
Ruce spínají
K lásce

Před rozedněním
(Otokaru Březinovi)

Chvilé před rozedněním
Tehdy když stíny noci
Přestupují do stínů dne
A stejně tak
Zrod světla
Vidíš na oknech
Na záclonách
I na stěnách pokoje

Hle mizení tmy
Příchod světla
Říkáš s básníkem básníků

Je to prosté
Každý den stejné
A přece jiné

Neboť
Kromě počasí
Roční doby
Záleží na tom
Jak se tma a světlo
Střídají v těle a duši

Teskný listopad
(Památce Otokara Březiny)

Barvy podzimu dovoněly
rozpustily se v plískanicích
O to víc bylo chladno
neboť dny měly krátké rukávy
A noci v černých rukavicích
přiškrcovaly hrdlo
do podoby knotů bez vosku

Anebo se tak čpavě
pálilo mýdlo vášně
rozpouštěly se bubliny snů?
Takový byl listopad
zmizelé království modřínů
s jehličím coby pěnou dnů
změněnou v nazrzlý spad

(Básně vyšly ve sbírce A do třetice pleskot vět. 2005 – 2007.
Nakladatelství L. Marek, Brno 2008)

U Otakara Březiny

Jaroměřice, to je tiché městečko s velkým Vrbnovským zámekem na náměstí a velkým kostelem, v němž prý jsou pamětihodné fresky; ale já je neviděl, protože kostel je většinou zavřen, nejspíš aby v něm lidé nemařili čas. Kraj kolem je mírný a rovný; jen tu a tam vyrývá potok něžná a poněkud zádumčivá údolíčka, a jimi chodívá drobný pán s brejličkami, s bílou bradičkou a velikou klenutou hlavou. Je to Otakar Březina.

Jde se k němu po příkrých schodech; jeho pokoj je vybělený jako cela, vystlaný knihami všech jazyků a veškerého poznání, jinak až podivně střízlivý nebo přísný; neboť člověk, který tu žije, není nikterak přísný, nýbrž velmi něžný a velmi antický. Chtěl bych, aby mu kolem oken rostla réva se sladkými hrozny a v zahradě zurčela živá voda a zrálo zlaté ovoce; neboť křesťanská askese je jen část Otakara Březiny; musíte ji doplnit antickým rozkošnictvím ducha, řeckou ironií, klasickou láskou ke kráse slova, bujnou svobodou ducha, širokou universálností platonika a jakousi sokratovskou podšitostí; k tomu přistupuje milostná a bezstarostná pokora Františka z Assissi, bezbřehá moudrost Orientálce a k tomu ještě velmi jasný, reální a spravedlivý rozum ve věcech tohoto života; ano, je to velmi složitý a překrásný případ.

Hovoří rád a hovoří dokonale, v bohatě rozvětvených odbočkách a ještě bohatěji provedených obrazech; zdá se, že vše již promyslel,

neboť nikdy mu není tápati po myšlence nebo se ohlížet po přesném slově.

V jeho harmonické moudrosti někdy bleskne rozkošný cynismus člověka příliš moudrého. Řekne: „Ti, kdo usilují o spravedlnost, rozbíjí řád světa.“ Řekne na omluvu bohatství: „K užívání bohatství, stejně jako k užívání hříchu, musí být jistá tělesná zdatnost.“ Hájí ženu, jež není dobrou manželkou: „Aspoň činí život složitější.“ Je nade vše třeba lásky; ale „k lásce je třeba klamu; to dvoje je nutně spojeno.“ Nikdy nemluví o sobě; velebí složitost a polyfonii života; nejvyšší hodnoty života jsou láska, hrdinství a svatost. Načež se stejnou harmonickou vírou v nekonečnost života mluví o české politice; jeho trpělivost je nadlidská.

Nezná netrpělivosti; nezná ošklivosti. K čemu popohánět vývoj? „Film života se chce ještě roztáčet.“ Je něco zlého ve světě? „I toho je třeba jako jednoho hlasu v té polyfonii.“ Je to stoicism? Já nevím; když to říká, směje se tak trochu pod vousy. Je to vznosná a velmi vysoká rovnováha; ale dotírejte, jak chcete, nepohnete jí. Při tom je to umělec opojený formou a okouzlený mnohostí života, podivuhodně usmířený i s démony lidského nitra. Při vši své luciditě a své antické a katolické rozkoši z řádu nezná zjednodušování; přítomnost nese v sobě odkazy věků a je prozářena sliby budoucnosti. „Život je složitý.“ Je však přímo nelidské, že tím sám nikterak není zmaten. Ano, pro něho je to jednoduché, že je život složitý; ale běda nám, jež tato složitost drtí.

Dává se vám generosně, přímo plýtvá sám sebou, ale vždy vám uniká; nevniknete do něho, jako by byl z démantu. Pokusil jsem se vám ukázat jeho tvář; ale je to velmi těžké, neboť nemluví jenom ústy, nýbrž čelem a očima; jeho gesta jsou drobná a nikdy se nedotýkají věcí. Je nekonečně mírný a jemný, že vám je až teskno; bůhví, čím to vše musel zaplatit; jeho ruce jsou skoro nehmotné utrpením.

A to městečko kolem něho je malé a daleko od světa, ale je stejně ve vesmíru jako města plná slávy a složitosti. „Nemáme moře,“ povídá mistr radosti, „ale máme otevřenou cestu nahoru.“

Karel Čapek

Lidové noviny 4. října 1925

Poznámka: Karel Čapek ve svém článku místo Otokar Březina uvádí Otokar Březina, my jsme to v textu ponechali.

Vzpomínka na Václava Havla k jeho nedožitým 80. narozeninám

Jaroměřický projev Václava Havla

V neděli 21. března krátce po 17. hodině zavítal prezident Václav Havel do Jaroměřic nad Rokytnou, aby položil květiny na hrob básníka a myslitele Otokara Březiny. Přijel v doprovodu básníka a historika umění Jiřího Kuběny – Paukerta, básníka a dramatika Josefa Topola a dalších přátel. Po položení květin na básníkův hrob improvizoval pan prezident v přeplněném chrámu svaté Markéty krátký a pozoruhodný projev, který vám přinášíme:

„Vážení přátelé, občané Jaroměřic, já vám děkuji, že jste přišli a děkuji vám za vaše vlídné přijetí. Jsem rád, že jsem se zde v Jaroměřicích, v obci tak svázané se vzpomínkou na Otokara Březinu, mohl zastavit v době, kdy si připomínáme sedmdesátileté výročí jeho smrti. Já mám v živé paměti svou poslední návštěvu zde v Jaroměřicích. Bylo to na podzim roku 1992 a já jsem tehdy měl tu čest, že jsem mohl stanout zde, za tímto mikrofonem, v tomto krásném kostele svaté Markéty.

Tehdy náš stát neprožíval právě lehké chvíle, protože se dělil na státy dva. A já si vzpomínám, že jsem tehdy tady řekl několik vět na téma naděje. Dnes prožívá náš stát opět nelehké chvíle. Já ty těžkosti trochu chápu jako určitou daň za pýchu. Byli jsme příliš pyšní. Příliš jsme si o sobě mysleli, že děláme všechno nejlépe., že můžeme sloužit všem jako příklad.

Teď sklízíme spravedlivý trest. A to mě vybízí k tomu, abych pakliže tehdy jsem mluvil o naději, tentokrát mluvím o pokoře. Myslím si, že pokora, výzva k pokoře je přesně to, čím k nám promlouvají současné těžkosti našeho státu. A domnívám se navíc, že je na místě hovořit o pokoře právě zde na tomto místě, v obci Březinově – protože Březina přece nebyl někým, kdo se povyšuje nad svět, nad zázrak bytí, nad zázrak kosmu a přírody, ale naopak někým, kdo se před tím celým zázrakem skláněl v pokorné úctě. Zdá se mi, že i my potřebujeme pokoru, a budeme-li mít pokornou úctu před zázrakem světa, věřím,

že překonáme potíže, které máme, a věřím, že budeme opět nalézat na obzoru našich dní světlo naděje.“

Za Josefem Pěňčíkem

V sobotu 2. července 2016 jsme se v kostele sv. Petra a Pavla v Jinošově za velké účasti lidí a přátel rozloučili s členem naší společnosti vzácným člověkem panem Josefem Pěňčíkem, učitelem, spisovatelem a historikem, autorem knížečky „Otokar Březina v Jinošově v letech 1887 – 1888.“ Pan Pěňčík zemřel 25. června ve věku nedožitých 91 let.

Připomeňme si jeho spisovatelské a lidské nadání úryvkem z příspěvkem na Sympoziu „Otokar Březina 2008“ – „*Jinošov viděný očima Otokara Březiny a poznamenaný duchem jeho genia.*“

Začíná mottem: *Rok v Jinošově však bych chtěl žít ještě jednou. Ještě jednou a s duší dneška.* (z dopisu Anně Pammrově 1896)

„Tak bychom dnes mohli nadepsat rozšířené druhé vydání publikace; pokud by k němu došlo, před dvaceti lety jednoduše nazvané Otokar Březina v Jinošově v roce 1988, psané ke 120. výročí básníkovy narození, a ke 100. výročí jeho učitelského působení v jinošovské trojtřídce. Při psaní své prvotiny jsem vycházel ze slyšených vzpomínek paní Anežky, rozené Brymové, a paní Olgy Kryštofové, ze zachovaných pamětí jeho bývalých žáků a z dostupné korespondence Otokara Březiny Františku Bauerovi a Anně Pammrové. Poznatky o obci a obyvatelích Jinošova jsem čerpal především z tehdejší vlastní kronikářské činnosti a také z let 1968 (sté výročí narození O.Březiny) a 1969, kdy se mluvilo o Březinovu myšlenkovému odkazu a jeho místě v dějinách české literatury a kultury. O problémech s vydáním knížečky v letech normalizace psát na tomto místě již nechci, není to nejdůležitější, co chci k zářijovému březinovskému sympoziu totiž říci, neboť mi tane na mysli nutnost dopovědět to, co jsem před dvaceti lety ve zmíněné prvotině neuměl, a ani nemohl napsat. Teprve mnohem později se mi do rukou dostala dvousvazková Březinova Korespondence (editor Petr Holman) – to v české literární historii považuji za dílo mimořádného významu, a je asi jen málo evropských národních kultur, které se mohou vykázat takovým dílem dokonale zobrazujícím život a duchovní svět genia směřujícího od Země do výšek a hlubin vesmíru a v proměnách času od mládí až na konec cesty člověka, básníka a myslitele...“

Dále pan Pěňčík píše – „, myslím, že nemusíme ztrácet čas návratem do básníkových Počátek, do jeho rodného domu, a nemusíme ani vzpomínat na nádhernou architekturu renesanční Telče s reálným gymnáziem, s jeho vlasteneckými učiteli rozvíjejícími tradici obrozenců i městský kulturní život, kterého se činně účastnil i dospívající student Václav Jebavý. Víme, že po ukončení studia v Telči ho čekalo životně důležité rozhodnutí, tedy jakým způsobem si zajistit prostou existenci. Vybírá tu, která se mu jeví jako snesitelně schůdná, v podobě žádosti o udělení učitelského místa. Je mu přidělena škola v Jinošově, ve vsi, o níž nevěděl, že vůbec existuje. Dopátral se, že musí jet vlakem do Náměště a odtud prý se dá dojít pěšky, aby tam byl na zahájení školního roku 15. září 1887. Dlouholetým správcem jinošovské dvoutrídky a později školy trojtřídní byl nadučitel Antonín Dvořák. Nástupcem a pokračovatelem v jeho díle byl ke školnímu roku 1880/81 jmenován nadučitel František Kostelecký, vybírající ještě i krejcarový sobotáles, učitel přísný, spravedlivý, vychovatel a vzdělavatel, také znamenitý varhaník, který „po 61letém úřadování na věčnost se odebral 23. srpna 1883“, jak čteme na jeho náhrobku v blízkosti kostela mezi dvěma kněžskými hroby, s těmito verši vděčnosti žáků:

*Postůj mládeži tu milá,
slzou díků rov ten skrop,
hlava šedá v zem se skryla,
pěstouna tu tvého hrob.*

Na jiném místě pokračuje: „Vydáme-li se z Jinošova na západ, přijdeme do Jasenice. V době příchodu V. Jebavého do Jinošova byl správcem jasenické jednotřídky Josef Kříž, sběratel motýlů, od něhož si jinošovský výpomocný učitel půjčuje Úvod do indické filozofie Františka Čupra, autora Učení staroindického - to nezůstalo bez vlivu na jeho duchovní svět.“

A tak můžeme číst dále v jeho sympoziálním příspěvku o Anně Pammrové, kde si připomeneme čtyřicetiletou korespondenci obou aktéru životního dramatu, korespondenci Františku Baeurovi – příteli ze studia na telčském gymnáziu, dalším přítelům Karlu Vodičkovi, Eduardu Pillerovi, který píše O. Březinovi z Krakova z vojny. Březina mu v lednu 1888 odpovídá „Předrahý příteli! Ubohý příteli! Budu ti psát, ale za někdejší humor neručím. Tu květinku mráz sežehl a ten mráz slove život, skutečnost. Jedno je jisté. Náš studentský život

byla přece jen krása. Píši Ti v neděli večer. Nuda s rozpjatými křídly lítá mou osamělou světličkou jako můra kolem rozsvícené lampy... poměry literární a národní?: Škola Vrchlického se udatně bije na papíře s Bartošem a s Literárními listy, galerie na sněmu křičí Hanba šlechtě! Mladočeši nadávají Staročechům a jako národ ztrácíme pozici za pozicí – Padáme, klesáme! Věru, bolno se dívati a žalostně na ten náš národní život! Venkov! Pryč iluze, pryč bláhové sny!“

A tak na závěr této vzpomínky nám nezbývá nic jiného, než obdivovat spisovatelské a poutavé umění pana Pěňčíka i v jeho dalších publikacích a knížečkách – *Vzdálené světlo domova, Z osudu rukou a Jinošovské studánky*.

Březinovská sympozia

V minulém čísle Bulletinu jsme vzpomněli 1. sympozia a nyní si připomeneme Sympozium „Otokar Březina 2003“ aspoň v krátkosti jeho účastníky a jak píše Dr. Petr Holman u úvodu „... *uplynulo osm let. Toto období přineslo mnoho nového, čím bylo možné dále doplnit a obohatit dosud existující poznatky o díle a životě básníka, ať už v oblasti literární vědy (interpretace básnickova díla, srovnání některých jeho částí či aspektů a díly jiných, svým viděním příbuzných, nebo často zcela odlišně orientovaných autorů), lingvistiky, sociologie, politiky, medicíny apod., v oblasti vydávání básnickovy korespondence, vzpomínek současníků nebo nově vzniklých či právě vznikajících překladů*“.

Přednášející a jejich téma příspěvků:

Josef Vojvodík: Zrození básníka Otokara Březiny z ducha hermetické gnóme a dekadentního estetismu

Ladislav Nelepko: Aktualizace obraznosti v poezii Otokara Březiny

Jiří Pechar: Propojování metafor v Březinově poezii

Svatopluk Pastyřík: Nomina propria v básnickém díle O. Březiny

Pavla Pečinková: Otokar Březina

Ed. Stelšovský: Rozbor filozofie, etiky a estetiky Březinova díla

Martin Machovec: Vliv Otokara Březiny na Egona Bondyho?

Ladislav Soldán: Přítomnost, vůle a čas (Miloš Dvořák o Otokaru Březinovi)

Jiří Urbanec: Bezruč a Březina

Jiří Poláček: Otokar Březina ve vzpomínkách básníků
Lucie Koryntová: Březinův chrám a Zeyerův kostel
Jaromír Slomek: Otokar Březina jako člověk politický
Bořivoj Petrák: Březinova symbolika ve středu úvahy o
Huntingtonově střetu civilizací
Emil Černý: Pochybení lékařů pečujících o zdraví Otokara Březiny
Radomil Novák: Hudba v básnickém světě Otokara Březiny
Ludmila Klukanová: Nad eseji Otokara Březiny
Aleš Nevečeřel: S Otokarem Březinou po cestách ducha
Romana Kolková: Setkání s Otokarem Březinou
Milada Hučková: Svědectví básnickových slov o poznání tajemství
ducha a kosmu
Tašo Andjelkovski : Anna Pammrová, žena vrostlá do času
Ivo Harák: Prolomit mlčení (kolem Jana Franze)
Lukáš Průša: Profil 1. čísla Bulletinu Společnosti Otokara Březiny
Pavel Surý: Otokar Březina a knižní vazby
Petr Holman: Nové objevy, informace, aktualizace
Ukázky překladů: Oleg Michailovič Malevič – O Otokaru Březinovi
Jarmila Stojčevská: (makedonština)
Clarice Ann Cloutier (angličtina)

Vracíme se k paní **Ludmile Klukanové**. V letošním roce oslaví své životní jubileum 80 let - 5. 10. 1938. S přáním hodně zdraví a dalších krásných námětů v jejím spisovatelském a básnickém životě, přepisujeme ze sborníku její básně v próze - Modrá hora a Ticho.

Modrá hora

Modrá hora prosvítala na západě. Jak se k ní kráčelo, stále víc strměla a mohutněla. Už nebyla jen touhou se svíravou bolestí. Už neměla jen cestičky k jarní rovnodennosti. Už nekolébala konejšivě krajem.

Už měla jiné jméno a slyšela na ně. S ledovci a sluncem na hlavě vzkazovala: jsem mimo vaši bídu. Jsem u tajemství, které se vám bude zdát za stovky let. Mé srázy zlézáte bez srdce. Vykoupaného ve svaté vodě. Jak chcete porozumět? Stál u lesů na jejím úpatí. Poprvé tak blízko za slovy, co rozrážela prostory k oceánům věčna. Houpajícím se v nekonečné sklenici Lásky.

Takto že se dala poezie zahlédnout? Ano, ale stejně jen z dálky.

Ticho

Nedohlednost let, rostlin a živočichů končily v tichu. Lidí jakbysmet.

Ale vesmír se nepřestal otáčet. Po představě svého květu. Měla jím být nesmrtelná duše?

Do dřevěných madon vstupovala její záře a věštila vycházející den. V tichu svatých okamžiků hloubila v nevěře únikovou cestu. Sem!

S úctou a vděčností si připomínáme významné jubileum 90 let pana doc. **MUDr. Emila Černého** (nar. 15.11.1926). Jeho láska k dílu Otokara Březiny byla motivem k jeho neustálé badatelské práci, která dala vznik celé řady cenných studií, které téměř pravidelně předával v knižní vazbě Společnosti O. Březiny do Studijní knihovny. V současné době je pan docent Emil Černý upoután na lůžko v nemocnici.

I touto cestou Vám, vážený pane docente, děkujeme za Vaši badatelskou práci a dlouholetou podporu Společnosti Otokara Březiny. Přejeme Vám z celého srdce, aby se Váš zdravotní stav zlepšil a mohl jste se podívat do Jaroměřic nad Rokytnou, kde Otokar Březina žil a pracoval pro lepší a šťastnější společnost, bez nároku na odměnu a společenské ocenění.

Výbor SOB

Návštěva režiséra Vojtěcha Jasného

5.6.2016 navštívil naše Muzeum O. Březiny pan Vojtěch Jasný, režisér známých filmů např. Všichni moji rodáci, Až přijde kocour. V Telči udělal fotografii, kterou nazval „Stmívání na západě“. Má rád verše Otokara Březiny a chvíli si četl básně z knihy „Stavba ve výši“. Pro svůj zdravotní stav (je mu 90 let) nemohl po schodech nahoru do bytu, ale chtěl vidět dům, kde Březina bydlel, prohlédl si knihovnu a obraz Otokara Březiny od Františka Šindeláře.

Helena Stejskalová

POZVÁNKA

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i. – oddělení ediční a textologické, tým pro výzkum korespondence Jakuba Demla

Vysoká škola kreativní komunikace (Praha) – katedra literární tvorby

Spolek Dobrá čeština

ve spolupráci s obcí **Tasov**, tasovskou římskokatolickou farností, základní školou a spolkem Slepíši

vás zvou **16. a 17. září 2016 do Tasova** na mezinárodní konferenci a setkání čtenářů

Cožpak to jsem chtěl, aby mne zařadili do literatury?

Jakub Deml a literární tradice

V roce 55. výročí úmrtí Jakuba Demla chceme společně s bohemisty, spisovateli, literárními historiky, teoretiky i praktiky a čtenáři básnickových knih hledat souvislosti a stopy jeho díla v české a světové literatuře. Konference a neformální setkání se odehrají v Tasově, kam je velká část Demlova díla situována a z jehož krajiny, kultury i mezilidských vazeb čerpá – a přitom překračuje nejen tasovský, ale i český horizont. Přestože se Demlova tvorba vzpírá zařazení do zavedených kategorií, čerpá z rozmanitých tradic písemnictví a odvolává se k ní mnoho následovníků. Právě vztahy mezi texty a tvůrci se bude naše konference zabývat.

Konference proběhne v pátek. Kromě ucelenějších referátů je otevřená i kratším zprávám či vstupům badatelů, editorů, překladatelů, historiků, umělců, učitelů, pamětníků nebo čtenářů o jejich objevech, zkušenostech a práci s Demlovými literárními texty.

Program bude mít také popularizační a vzpomínkovou část. Ve čtvrtek před konferencí uspořádáme dílny, naučné výpravy a hry pro děti z tasovské základní školy. V sobotu se účastníci i hosté projdou

Tasovem, seznámí se s jeho památkami, krajinou, prohlédnou si kostel a připravené výstavy. Večer se setkání završí čtením z básnickových textů v tasovské sokolovně.

Návrhy a anotace příspěvků s informací, zda půjde o referát (do 20 minut), či zprávu nebo glosu (do 10 minut), i případné dotazy posílejte do **31. července 2016** na adresu: iwashita@ucl.cas.cz.

O výběru příspěvků rozhodnou organizátoři. V případě nejasností volejte +420 605 935 610.

Za organizátory:

Daniela Iwashita (tým pro výzkum korespondence Jakuba Demla ÚČL AV ČR),

Markéta Kořená (VŠKK) a **Daniel Kubec** (Spolek Dobrá čeština)

Připravujeme:

16. a 17. 9. 2016 pořádá ÚČL AV v Praze a další instituce Mezinárodní konferenci Jakub Deml a literární tradice v **TASOVĚ**. Vřele všem doporučujeme a tlumočíme pozvání organizátorů. Více viz celá pozvánka.

22. 10. 2016 v 16 hod. v salonu restaurace Viola v Jaroměřicích n. R.: Setkání s dílem naší významné členky Ludmily Klukanové.

7. 1. 2017 v 15 hod. Tradiční novoroční setkání členů SOB v Muzeu Otokara Březiny. Srdečně zveme.

**SPOLEČNOST OTOKARA BŘEZINY V JAROMĚŘICÍCH NAD ROKYTNOU
MĚSTO JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU**

Vás srdečně zvou na

**VÝROČNÍ SETKÁNÍ
v sobotu 10. 9. 2016 s programem**

10:00 Pietní akt u hrobu Otokara Březiny

**10:45 Muzeum: Prohlídka básníkovy bytu a výstavy F. Šindeláře
Zahrada symbolů a skalka K. Čapka s výkladem Vlad. Vejtasy**

Další program v přístavbě ZŠ Otokara Březiny:

13:30 O činnosti a Muzeu O. Březiny, o programu na další období.
Diskuse zvl. k přípravám akcí pro 150. výročí narození O. Březiny

Přestávka

14:30 Představení knihy „Bílek,“ zpracované ze
záznamů V. Nečase, švagra F. Bílka a promítnutím
fotografií z Bílkova díla - přednese
František Kožíšek, předseda Spol. Františka Bílka.

- Střípky z esejí a korespondence O. Březiny
- Několik znamení času Miloše Dvořáka

Předpokládaný čas ukončení 15:45

Bulletin vychází díky finanční podpoře doc. MUDr. Emila Černého, CSc.

Děkujeme partnerům:

Stanislav Hort Třebíč, Město Jaroměřice n. R., Dřevozpracující VD Jaroměřice n. R., Vladislav Motýl, doc. MUDr. Emil Černý, CSc. Brno, MUDr. Jana Langášková, MUDr. Jan Kousalík, MUDr. Blanka Götzová, Lékárna Jaroměřice n. R., Ing. arch. Michal Zlatuška, Mgr. Marie Rynešová, doc. PhDr. Jiří Dan, Dr. Ivo Koudelka, Rekonstav Hynek Bednář, Pekárna Klas Jaroměřice a dalším drobným dárcům.

Bulletin vydává výbor Společnosti O. Březiny v Jaroměřicích n. Rok., Březinova 46, 675 51, tel.: 603760768. IČO 44065841, e-mail na předsedu Mgr. Jiřího Höfra: hofer.j@seznam.cz, e-mail na studijní knihovnu při Muzeu O. B.: studijniknihovna@otokarbrezina.cz. Adresa našich stránek: www.otokarbrezina.cz.

Číslo účtu SOB 226798166/0300

Toto číslo sestavil výbor SOB, tisk Helena Stejskalová a Blanka Nedvědícká.

Titulní strana: Otokar Březina od fotografa F. Machatého

Na fotografiích uvnitř bulletinu: Jiří Kuběna a Jaroslav Soukup, Jiří Kuběna, Karel Vala a Jiří Höfer (foto Zbyněk Hobza), Petr Holman a Helena Voldán

Příspěvky do č. 69 dodejte laskavě do 25. 2. 2017.

Prosíme o sdělování změny adres a e-mailů.

Apelujeme na ty členy společnosti, kteří neplatí členské příspěvky (někteří již několik let), aby v brzké době zaplatili. Členský příspěvek činí 150,- Kč.

